

آمار کاربردی

مسعود خوارزمی

فاطمه کهسال

سازمان اشد و کت سجاد علی
جمهوری اسلامی ایران

سرناسه : خوارزمی، مسعود، ۱۳۳۳ -

عنوان و نام پدید آور : آمار کاربردی / مسعود خوارزمی، فاطمه کهنسال ؛ ویراستار و منحه آرا: دکتر مینا خداحجمی.

مشخصات نشر : تهران: انتشارات ابجد، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری : ۱۷۵ ص:، مصور، جدول.

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۹۴۰۳۷-۱-۱

وضعیت فهرست نویسی : فیا

موضوع : آمار — راهنمای آموزشی (عالی)

(Higher) teaching and Study — Statistics

آمار — مسائل، تمرین ها و غیره (عالی)

(Higher)etc. ,exercises ,Problems Statistics

شناسه افزوده : کهنسال، فاطمه، ۱۳۵۹ -

رده بندی کنگره : HA۲۵

رده بندی دیویی : ۰۰۱/۴۲۲.۰۷۶

شماره کتابشناسی ملی : ۸۵۵۱۰۱۱

آمار کاربردی

مسعود خوارزمی

فاطمه کهنسال

ویرایش و صفحه‌آرا: دکتر مینا خدارحمی

چاپ اول / سال ۱۴۰۰ / چاپ و صحافی: محسن

قطع: وزیری / ۱۷۵ صفحه / تیراژ: ۲۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۴۰۳۷-۰-۹

طراح جلد: محمدعلی سپهر افغان

«کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.»

بها: ۵۵۰۰۰ تومان

تهران: خیابان انقلاب - مقابل دانشگاه تهران

خیابان ۱۲ فروردین - کوچه الوندی - پلاک ۱۶ - واحد ۱

☎ ۶۶۴۰۱۹۸۳-۶۶۴۱۵۱۰۳-۶۶۴۹۳۷۲۲

☐ ۰۹۱۰۱۲۲۸۱۸۵

📷 abjad.publication

✉ Mohsen.kermanipour@yahoo.com

آمار علمی است که فرمول‌ها، جدول‌ها و روش‌های آن در علوم ریاضی و علوم دیگر استفاده می‌شود. در گذشته آمار به منظور فراهم نمودن اطلاعاتی که دولتمردان را در کارهای حکومتی یاری می‌کرد، جمع‌آوری می‌گردید. امروزه برای تفسیر، تجزیه و تحلیل نتایج به دست آمده از اطلاعات و اعداد، نیاز به روش‌های آماری داریم.

به کارگیری علم آمار کمی قبل از جنگ دوم جهانی آغاز شد و تعداد آمارگیری در زمینه‌های مختلف افزایش یافت و ضرورت تفسیر اطلاعات مربوط به روانشناسی و تعلیم و تربیت آشنای با علم آمار را اجتناب‌ناپذیر کرد. موفقیت در بسیاری از زمینه‌های علمی مانند علوم انسانی، پزشکی و فنی مهندسی بدون داشتن اطلاعات لازم از علم آمار مشکل و گاهی غیرممکن است.

این کتاب برای دانشجویان رشته‌های حسابداری و مدیریت و بازاریابی و کسب‌وکار در مقطع کاردانی و کارشناسی، تدوین شده است. امید است علاوه بر این، جامعه دانشگاهی، مدیران و اساتید درس آمار نیز از آن بهره ببرند.

فهرست مطالب

فصل ۱ مفاهیم مهم آماری.....	۱۳
۱-۱ تعریف علم آمار	۱۳
۱-۲ تعریف جامعه آماری	۱۳
۱-۳ تعریف نمونه تصادفی	۱۴
۱-۴ تعریف متغیر	۱۴
۱-۵ انواع صفت در جامعه آماری	۱۵
۱-۶ تعریف داده‌ها	۱۵
۱-۷ مراحل یک پژوهش علمی	۱۶
۱-۸ مقیاس‌های اندازه‌گیری	۱۶
۱-۸-۱ مقیاس اسمی	۱۶
۱-۸-۲ مقیاس رتبه‌ای (ترتیبی)	۱۷
۱-۸-۳ مقیاس فاصله‌ای	۱۷
۱-۸-۴ مقیاس نسبی	۱۷
۱-۹ مسائل و تمرینات فصل اول	۱۸
فصل ۲ آمار توصیفی	۱۹
۲-۱ روش‌های توصیفی هندسی	۱۹
۲-۲ مراحل طبقه‌بندی داده‌ها	۲۱
۲-۳ توزیع فراوانی داده‌ها در جدول طبقه‌بندی داده‌ها	۲۴
۲-۳-۱ فراوانی مطلق	۲۴
۲-۳-۲ فراوانی نسبی	۲۴
۲-۳-۳ فراوانی تجمعی	۲۴
۲-۴ فراوانی تجمعی نسبی	۲۵

۲۷	۲-۴ انواع نمودارهای آماری
۲۷	۲-۴-۱ نمودارهای کمی
۲۸	۲-۴-۱-۱ نمودار هیستوگرام
۲۸	۲-۴-۱-۲ نمودار چندضلعی فراوانی
۳۰	۲-۴-۱-۳ منحنی فراوانی داده‌ها
۳۰	۲-۴-۱-۴ نمودار چندضلعی فراوانی تجمعی
۳۰	۲-۴-۱-۵ نمودار شاخه و برگ
۳۱	۲-۴-۲ نمودارهای کیفی
۳۱	۲-۴-۲-۱ نمودار دایره‌ای
۳۲	۲-۴-۲-۲ نمودار ستونی
۳۲	۲-۴-۲-۳ نمودار باره
۳۳	۲-۵ روش‌های توصیفی عددی
۳۴	۲-۵-۱ شاخص‌های مرکزی
۳۴	۲-۵-۱-۱ میانگین
۴۰	۲-۵-۱-۲ میانه
۴۳	۲-۵-۱-۳ مُد (نما)
۴۶	۲-۶ منحنی‌های فراوانی داده‌ها
۴۷	۲-۷ شاخص‌های پراکندگی
۴۷	۲-۷-۱ انحراف چارکی
۵۰	۲-۷-۲ واریانس و انحراف معیار
۵۳	۲-۸ مسائل فصل دوم
۵۷	فصل ۳ احتمال
۵۷	۳-۱ تعریف آزمایش تصادفی
۵۷	۳-۲ تعریف فضای نمونه

۵۸.....	۳-۳ طبقه بندی فضاهای نمونه
۵۹.....	۳-۴ تعریف پیشامد
۵۹.....	۳-۵ تعریف احتمال
۶۱.....	۳-۶ اصول مقدماتی احتمال
۶۲.....	۳-۷ قواعد شمارش
۶۳.....	۳-۸ تعریف جایگشت n شیء
۶۴.....	۳-۹ تعریف ترکیب
۶۵.....	۳-۱۰ اعمال روی پیشامدها و توضیح احتمال شرطی
۶۸.....	۳-۱۰-۱ احتمال شرطی
۶۸.....	۳-۱۱ تعریف پیشامدهای ناسازگار
۶۸.....	۳-۱۲ تعریف پیشامدهای مستقل
۶۹.....	۳-۱۳ جدول احتمال
۷۰.....	۳-۱۴ قضیه بیز
۷۲.....	۳-۱۵ مسائل فصل سوم
۷۳.....	فصل ۴ متغیرهای تصادفی و توزیع‌های احتمال
۷۳.....	۴-۱ تعریف متغیر تصادفی
۷۴.....	۴-۲ تابع چگالی احتمال برای متغیر تصادفی گسسته X
۷۴.....	۴-۳ تابع چگالی احتمال برای متغیر تصادفی پیوسته X
۷۶.....	۴-۴ امید ریاضی متغیر تصادفی
۷۷.....	۴-۵ واریانس متغیر تصادفی X
۷۷.....	۴-۵-۱ واریانس متغیر تصادفی گسسته
۷۷.....	۴-۵-۲ واریانس متغیر تصادفی پیوسته
۷۸.....	۴-۶ ویژگی‌های واریانس
۷۸.....	۴-۷ تابع احتمال توأم

۷۹	۴-۷-۱ موارد استفاده تابع احتمال توأم
۸۰	۴-۸ احتمالات حاشیه‌ای
۸۱	۴-۹ کوواریانس و استقلال دو متغیر تصادفی
۸۱	۴-۹-۱ کوواریانس
۸۱	۴-۹-۲ استقلال دو متغیر تصادفی
۸۲	۴-۹-۳ رابطه استقلال و کوواریانس دو متغیر
۸۳	۴-۱۰ مسائل فصل چهارم
۸۵	فصل ۵ توزیع‌های آماری و روابط آن‌ها
۸۵	۵-۱ توزیع‌های معروف گسسته
۸۵	۵-۱-۱ توزیع یکنواخت گسسته
۸۶	۵-۲-۱ توزیع برنولی
۸۸	۵-۳-۱ توزیع دو جمله‌ای
۹۱	۵-۴-۱ توزیع فوق هندسی
۹۳	۵-۵-۱ توزیع هندسی
۹۵	۵-۶-۱ توزیع دو جمله‌ای منفی
۹۷	۵-۷-۱ توزیع پواسن
۱۰۰	۵-۲ مسائل فصل پنجم
۱۰۱	فصل ۶ توزیع نرمال
۱۰۱	۶-۱ تعریف توزیع نرمال
۱۰۲	۶-۱-۱ نکاتی درباره توزیع نرمال
۱۰۳	۶-۲ توزیع نرمال استاندارد
۱۰۴	۶-۲-۱ تعریف متغیر نرمال استاندارد
۱۰۴	۶-۲-۲ نکاتی درباره متغیر تصادفی Z
۱۰۵	۶-۳ روش‌های استفاده از جدول نرمال استاندارد